

რედაქცია

გოლოვინის პრესბუტე თავ. მურან-ბაგონის
სახლში კლუბის ქვემოთ.

ხელის-მოწერა, მიღება თბილისში «დროების»
რედაქციაში, ქუთაისში, ჭილაძეების წიგნის მაღაზია-
ში. გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Вь Тифлисѣ,
17 редакцію «Дროба»

«დროების» ფასი

მთელის წლისა . . . 9 მან. სამის თვისა . . . 3 მან.
ექვსის თვისა . . . 5 მან. ერთის თვისა . . . 1 მან.

გამოდის ყოველ დღე ორშაბათს გარდა.

ცალკე ნომერი «დროებისა» ღირს 5 კაპეიკი

დროება

ფასი განსაზღვრისა

სტრიქონზე რვა კაპ. განცხადება მიიღება ქართულს,
რუსულს და სხვა ენებზედ.

თუ საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია გაასწორებს
და შეამოწმებს დასაბეჭდად გამოგზავნილ წერილებს.
დაუბეჭდველ წერილებს რედაქცია ვერ დაუბუნებს
ავტორს.

მაქვს პატივი გამოუყუებდო პატივ-
ცემულს ქართველთ საზოგადოებას,
რომ მის მაღალ ყოვლად-უსამღდე-
ლოცობა საქართველოს მკურნალობის
პატივს აკურთხებს ქალაქს ბორში
ახლად - აშენებულს ლეთის-მშობლის
მკურნის ეკლესიასა 25 სექტემბერსა
ამა 1883 წელსა.

ბლაღოჩინი მღვდელი მიხეილ ნასიდაიოვი.
(6—1)

სტალიკაშვილი

(ქრდილოეთის საგვარცხო.)

13 სექტემბერს.

პატივსაცემი. გუშინ საბჭოა ერთ-
ხმად მიიღო ქალაქის გამგეობის
მოხსენება შესახებ ტურგენივის
სახსენებლის პატივისცემისა.

დღეს დილით ნაფიცთა მსახურ-
თა გადაწყვეტიტს ბიჩოვსა, რომ-
მელსაც კერძო გიმნაზია ჰქონდა
გამართული, ყოველი დირსების
ახდა და ციპიბირის ახლო ადგი-
ლებში გაგზავნა.

ბულგარიაში მომხდარი უგ-
ნასკნელი ცვლილების გამოგზავნა
«ქერნალ დე სან-პეტერბურ»
ამბობს; რომ რუსის გენარ-
ლები, რომელნიც ბულგარიის
მთავრის თხოვნით მოწაწილობას
იღებდნენ სამთავროს მმართველო-
ბაში, სამსახურს თავი დაანებეს
უმაღლესი ნება რთვით; საჭიროა

ყოველივე შესაბამისი უარყოფა
იმ ზომასთან, რომელიც რამდენ-
ნადაც საშიშია, იმდენადაც უკანო-
ნა; მართლმთავარმა და მისთა
მრჩეველთა აგონ ჰასუნკი; რუსეთი
თუმცა ს/უხს ბულგარიის მთავრის
პოლიტიკის მიმდინარეობას, მაგ-
რამ მისთვის ისე ძვირფასია მედ-
მივი ინტერესი სამთავროსა, რომ-
მელმაც რუსის იარაღით მოიპოვა
თვისი დაუმოკიდებლობა, რომ მას
არ შეუძლიან გულ-გრილად უც-
ქიროს მას, რაც ხდება სოფიაში.
რასაკვირველია, იონინი მოქმედებს
ისე, როგორც შემთხვევა მოით-
ხოვს; იმის დასამტკიცებლად, რომ
ბულგარია უწინდებულად თანაუგრ-
ძნობს რუსეთსა, სხვათა შორის,
ამტკიცებს ისა, რომ სტალიკაშვილს
უფალპარაგნა—ვითომკ ის წარუდ-
გა ხელმწიფეს და გარეშე საქმეთა
მინისტრს, რომელიც გამაოფი-
ლი დარჩენილა მოხსენებითა შე-
სახებ ბულგარიის საქმეებისა; ამ
გვარი სრულიად არა ყოფილა-
რა; ამ გვარი ღაპარაკით სტალი-
კაშვილი უკიდობდა მას. — ს. კ. კ.

კოპანაშვილი. წყნელ იმპერა-

ტორის და დანიის სამეფო გვა-
რეელობანი სასახლის თეატრში
იყვნენ; როდესაც ბრწყინვალედ
განათებული ქერებზედ თეატრში
მიდიოდნენ, მათს იმპერატორების
დიდებულეებთან ხანძრი აღტაცებით
ესალმებოდა.

ზალსაშუბრი. მისმარკი მოვიდა
აქ სახლობით.

მანა. დეკლუგაციებს შეკრებენ
ვენაში 23 ოქტომბერს.

პარიში. გაზეთთა უმრავლესობა,
ჰკიცხავს რა ჩინეთის დიპლომა-
ტიის მოქმედებათა, ამბობენ, რომ
ჩინეთის მზაკვარს პოლიტიკას
შეუძლიან იძულებულ-ჰყოს საფ-
რანგეთი ანამი და ტონკინი სრუ-
ლიად შეიერთოს მფარველობის
დადგენის მაგიერ.

პრონუბაღი. უგანასკნელი გრი-
გალისგან დაიღუპნენ ვიბორგში
მინოსნები: «გორლიცა» და «კო-
რიუმკა». მინის რაზმი ათავებს
კომპანისა.

პატივსაცემი. გრაფმა ტოლსტო-
იმ, როგორც მეცნიერებათა აკა-
დემიის პრეზიდენტმა, და მისმა
მეუღლემ შესწირეს 20,000 მანე-
თამდინ იმ აზრით, რომ 1880
წლიდგან დაარსებული აკადემიის
თანხა შეივსოს 30,000 მანეთამ-

დინ გრაფი ტოლსტოის სახელ-
ზე პრემიების მისაცემად, და ამ
გვარად მიეცეს აკადემიას მეძლე-
ბა, სამ წელიწადში ერთხელ მი-
ეცემის მაგიერ პრემია ყოველს
წელიწადს აძლიოს.

ტურგენივის საფლავად ამოირ-
ჩივეს ადგილი ვოლოკოვს სასაფ-
ლაოზედ ეკლესიის მახლობლად
და განვენებულის სურვილი რომ
ადასრულონ, ჰფიქრობენ ბელინ-
სკის კუბოც იქვე გადაიტანონ. იმ
კომისიამ, რომელიც შემდგარია
მის დასასაფლავებლად, უფროსი
განსაკუთრებით მინდობილებათა
ჩინოვნიკითურთ და ქალაქის უფ-
როსითურთ გუშინ სინჯავდა გზას,
რომელზედაც პროცესიამ უნდა
გაიაროს; პროცესიას დაიწყებენ
ტურგენივის ნაუშენი; გარდაწ-
ვეტილია, მიუშვან სასაფლაოზედ
მხოლოდ ექვს-ექვსი კაცი თვითე-
ული დეპუტაციიდან.

როგორც ამბობენ, სახელმწი-
ფო ბანკი მალე გააბეჭდოს ათას
მანეთიანს კაუდიტის ასიგნაცი-
ებს.

თები მარმადიდებლობა მიიღონ.
ელჩნი, რომელთაც ეს საქმე აქვსთ
მინდობილი, უკვე მოვიდნენ რუ-
სეთში.

ოქციბაღური ცნობებით, ჩი-
ნელნი თანახმანი არიან დაუთმონ
საფრანგეთს მთელი ანამი წითელ

«დროების» ჰელტონი, 16 სექტემბ.

სიცოცხლე*)

(მოთხოვნა)

VIII

მწყემსი და ცხვრის პატრონი მეო-
რე დღეს დილით აღრიან ადგნენ,
პირები დაიბანეს, ახსენეს ღმერთი და
აშაღეს ცხვარი.

მორლუყო მიაცილებდა ცხვარს,
რომელიც საძოვრად შეიფინა მთა-
ზედ და ერთმანერთის შურას წინ
გადარბოდა. პატრონი მისდევდა და
სიყვარულიანად უყურებდა «დაჩემე-
ბულსა**») ყოჩებს და ქერებს***), რომ-
მელნიც ამაყად გამოდიოდნენ თავის
ქნევით და ფრუტურით მიდიოდნენ
პატრონთან და აქავებულს რქებს
ხელზედ ხრეშას დაუწყებდნენ.

ცხვარმა მიაღწია კაი ბალახიანს,
მთლად გაიშალა და «გაწამდა». პატ-

რონი და მწყემსი წინ გავიდნენ, დას-
ხდნენ და დაიწყეს საუბრის ჭამა.

მზემ წვერი ამოჰყო და სხივებით
შეეთამაშა ყინულიანს მთის წვერებს,
რომელიც აქამდის ლურჯად მოჩან-
და და ცხლა-კი ვერცხლსავით ბჰყვინ-
და და ლაპლაპი დაიწყო. ღაპერა დი-
ლის ნიაშმა და ზოგიერთს ადგილს
გაჩენილი წისლი შეაღელვა, დასწყე-
ტა და რბევით გააქანა თავიქვე მინდრე-
ბისკენ.

მორლუყომ გაათავა პურის ჭამა,
ბეჭიამ ააღავა ნასუფრალი, დანარ-
ჩენი მჭადები ჩააწყო გულაში და წა-
მოიკიდა.

— აბა, ახლა-კი წავალ, — წამოდგა
მორლუყო და დაუმატა: ღთის მადლს,
ბატკნებს გაუფთხილოდ, სიცხეს არ
დაახაშმინო... ჩქარ-ჩქარა აბანე, რომ
ქიმა არ ჩააკედეს, თორემ გახდის
კიდევ და მატყლსაც ჭუჭყი შესჭამს.

— ნურა გეჯავრება-რა.

— შენ იცი, შენა! ღთის თვალი
შიგა ტრიალებს, ბატკანი სულ კიტ-
რებსავით დარგვალბულა და ცხლა
რომ დავაზარალოთ, სირცხვილიც
იქნება.

— მკეთ ბატკნებს ჩამოვლოლავე,

ღთის მადლმა, რომ სულ შურიტ
უყურებდნენ.

— მშვიდობით იყავ, ჯვარიმც გე-
წერება «წმინდის ბივარგისა!» გამო-
ეთხოვა და გამობრუნდა პატრონი.

როდესაც ცოტა გზა გამოიარა,
უკან მიიხედა, თითქოს ერთხელ კი-
დედ უნდა დამტკბარიყო სურათის
მშვენიერებით და საყვარელი პირუ-
ტყვებისთვის უკანასკნელი მშვიდობა
ეთქვა.

მორლუყომ დაინახა, რომ ბეჭია
ჯოხს დაჰყუდებოდა და ისე დალონ-
ბული უყურებდა, ისე, რომ მოხუც-
საც-კი შეებრალო. მშაწილ მწყემსს
თითქოს ცრემლები-კი მორგოდა
თვლებში და აშკარად ეტყობოდა,
რომ რაღაცა ჰქონდა სათქმელი, მაგ-
რამ ვერ გაეგება.

მორლუყო მიხვდა მწყემსის გულის
მოძრაობას, მიხვდა იმის წადილს,
იცოდა, რომ ამ წუთებში ბეჭიას ფიქ-
რები სიცოცხლეს შეეხებოდა, უნდოდა
მისულიყო ენუგეზებინა, მაგრამ რა
უნდა ეთქვა, რა ნუგეზი მიეცა?!
ისა, რომ «ღარიბი ხარო და ამის
თვის ვერ მოგცემ ქალსაო!»

მოხუცს მეტად შეწანდა ბეჭია,
რადგანაც თავის ყმაწვილ-კაცობა მო-

ავონდა, როდესაც აღუდებული სის-
ხლი ხან მთას მოახვედრებდა, ხან
ბარს. მორლუყომ არჩია გამობრუნე-
ბულიყო და ხმა არ გაეცა. იმან
იფიქრა: «უყვარს, მაგრამ გადავიწ-
ყდება».

ბეჭია-კი ამ ხანში ჰფიქრობდა:
«რაისთი არ მაძლევენ, როდესაც
ჩვენ ერთურთი გვიყვარს, უერთმან-
ერთოდ სიცოცხლე არ შეგვიძლიან?..
მს ხომ იციან, თავს არ დაეანებებ,
მაშ ის ნებით რაისთი არ უნდათ,
რასაც ძალით ავასრულებთ?»

არ გაიარა წუთმა და ეს ფიქრები
სხვა ფიქრებმა შესცვალეს: «პირ-და-
პირ ვეტყვი, იღბალსა ვცდი და თუ
უარი მითხრა, მაშინ ღმერთია მოწ-
ყალე».

მწყემსი გაბრუნდა მიმავალ მორ-
ლუყოსკენ, დაუძახა, რომ მოეცადნა
და წყნარად გასწია იმისკენ.

მორლუყო შედგა და ბეჭიას მიახ-
ლოებაზედ ჰკითხა:

— რაი გინდა?.. შინ თუ არას და-
მბარებ?

— არა, — მოწყენით უპასუხა ბიჭმა.

— მაშ რაი გინდა?

ბეჭიამ თავი ჩახარა და არ იცოდა,
საიდგან დაეწყო. მტყობოდა პირვე-
ლი სიტყვა მეტად უძნელდებოდა.

*) ის. «დროება» № 180.

**) ყველა ცხვრის პატრონს ამორჩეული
ჰყავს რამდენიმე ყოჩი, რომელიც ცხვარში ან
მატყლით და ან ჭიდაობით ირჩევიან.

***)) ქეჩი ისეთი თხა, რომელიც წინ სია-
რულს დაჩვეულა.

მდინარეები, დანარჩენ ნაწილს ტონკინისას თვითონ ინარჩუნებენ და გემებს უვლან ხალხისას აძლევენ ნებას თავისუფალი სიარულისას წითელს მდინარეზე; ხოლო საფრანგეთი თხოულობს თვისთან შეერთებას წითელი მდინარის დელტისას ზონტოიმდენ და მარცხენა კიდის ნაწილსაც, — მაშასადამე თხოულობს, რომ მას ჰქონდეს ნავოსნობის კონტროლის უფლება.

ბირჟა

პეტერბურდი, 1883 წ.

100 მანათის კურსი სამის თვით ლონდონზე —	23 ²³ / ₃₂ , 23 ²³ / ₃₂
100 მანათის კურსი სამის თვით ჰამბურგზე —	202 ¹ / ₂ , 203
100 მან. კურსი სამის თვით პარიზე —	250 ¹ / ₄ , 250 ¹ / ₂
პოლონიშკურადი —	8 მ. 30 კ. გაუ.
ტამბუკის კუპონები —	8 მ. 30 კ. გაუ.
გერცელის მანათი —	1 მ. 39 კ. გაუ.
ბირჟის დისკონტი —	6 და 7 ⁰ / ₁₀
5 ⁰ / ₁₀ ბილეთები აღმოსავლეთის სესხისა 100 და 1000 მან. I გამოცემისა —	92 მ. 12 კ. გაუ.
5 ⁰ / ₁₀ ბილეთები აღმ. სესხისა 100 და 1000 მ. II გამოცემისა —	92 მ. გაუ.
5 ⁰ / ₁₀ ბილეთები აღმ. სესხისა 100 და 1000 მ. III გამოცემისა —	92 მ. გაუ.
5 ⁰ / ₁₀ მომგები ბილეთები I შინაგანის სესხისა —	214 ¹ / ₄ მ. გაუ.
5 ⁰ / ₁₀ მომგები ბილეთები II შინაგანის სესხისა —	206 ¹ / ₄ მ. გაუ.
რუსული ხორბალი, 10 ფუთი —	12 ¹ / ₄ მ. გაუ.
მაღალი საქონელი უმაღლესის სიღრმისა 10 ფუთი —	12 ¹ / ₄ მ. — 12 ³ / ₄ მ.
ჭავჭავის პური, 9 ფუთი —	4 მ. მიღგ.
შერა, 6 ფუთი —	4 მ. 80 კ. გაუ.
ქერი, 8 ფუთი —	9 მ. 40 გაუ.
მოსკოვისა, 9 ფუთი —	9 მ. 40 გაუ.
კეროსინი ამერიკისა —	2 მ. 70 კ. გაუ.
კეროსინი რუსულისა —	1 მ. 30 კ. გაუ.
ქონი ყვითელი, სანთლისა, 1-ლი სორტი —	72 მ. 20 კ. გაუ.
ქონი სანთლისა —	არ არის.
ერბო ქრონისა, ციმბირისა 10 მ. გაუ.	

— მითხარ, რაილა! — წარმოსთქვა მოხუცმა, თუმცა გულში-კი ღმერთს ეხეწებოდა, რომ ბეჭიას ლაპარაკი არ დაეწყო.

— ბეტყეი... ძლივს მოახერხა ბეჭიამ და ისევ სიტყვა გასწევითა.

— ბიჭაუ! ყური შენკენა მაქვს... ისეთი სათქმელი რაი იქნება, რომ ვერ მოგიხერხებია?... კაცი თუ არ შემოგაკვდა?

— არა.

— მაშ რაი?

— ძორლუყო!

— რაი?

— შენი ქალი მიყვარს, — საჩქაროდ და ხმის კანკალით წამოიძახა მწყემსმა.

ძორლუყო მოელოდა ამ ლაპარაკს, მაგრამ ასე ერთბაშად კი არა; ისა ჰფიქრობდა, რომ მწყემსი შორიდგან დაიწყებდა და წეიერის პასუხისთვის კარგა ხანი დარჩებოდა. წარმოდგინეთ იმის გაცემა, როდესაც ბეჭიამ პირ-და-პირ საქმიდან დაიწყო.

ახლა მოხუცს მოუწინა გაჩუმება და კარგა ხანმა გაიარა, სანამ პასუხს მოახერხებდა.

— ბიჭვარს? — ისეთ რიგად ჰკითხა, თითქმის თავის თავს ელაპარაკებოდა.

სპილენძი ფურცლობით, ფუთი —	78 ⁰ / ₁₀₀
რკინა ფურცლობით, ფუთი —	3 მ. 70 კ. გაუ.
პროხის ტყავები დამარ-ლებული, ფუთი —	14 მან. გაუ.
პროხის ტყავები ამერიკისა, ფუთი —	5 მ. 20 კ. გაუ.
სპირტი ისტრეისა 40%, გვარო —	88 კ. გაუ.
შაქარი რაფინადი 1-ლის სორტისა, ფუთი —	8 მ. 50 კ. გაუ.
შაქარი რაფინადი, მე 2 სორტისა, ფუთი —	არ არის.
ფხვნილი შაქარი —	6 მან. 90 კ. გაუ.
პოტაში, 10 ფუთი —	27 მან. გაუ.

შინაური ქონება

მოლოდინისამებრ, დიდი მთავარი მიხეილ ნიკოლოზის-ძე 13 სექტემბერს ბათუმში მობრძანებულია და იქიდან თავის მამულში, ბორჯომში, გამოამგზავრებულია. მთილისიდან ბევრი ქალები წავიდნენ თავიგულებით სურამში მისაგებებლად.

თეატრი თითქო სწორედ ჩვენის ხალხისათვის არის გაჩენილი: არამც თუ დიდსა დაწვრილ ქალაქებში, სოფლებშიაც კი ყველგანა მართვენ წარმოდგენებს და ხალხი წარმოდგენით გულნაკლულად არ სტოვებს. სიღნაღის მაზრიდანა გვწერენ, რომ ამ ზაფხულს სიღნაღში გაუმართეთ წარმოდგენები ქართველი სტუდენტების სასარგებლოდ; აგრეთვე 28 აგვისტოს ს. ბურჯანში წარმოდგენიან თ. აკ. წერეთლის «ბუტიაობა» და ხალხი იმდენი დასწრებია, რამდენიც კი ღარბაზს დაუტყვია. წარმოდგენის ფულით თურმე ბურთვას აპირებენ. ძარგი იქნება — ამ ბოზს კორესპონდენტი — რომ ფასებს პატარა დაუკლონ და მდბალი ხალხიც შეაჩვიონ წარმოდგენის ყურებასაო.

მრავალიდან გვწერენ: ამ მოკ-

— მიყვარს, ღთის მადლმა, და «ძალუმაც» მიყვარს!.. რაისთი არ მადლევ?

— მოიცა-ლა, ბიჭაუ, ყური მომიგდე. — ღიღს ოჯახს დიდი მოვლა უნდა, მე მაგ ქალა-შავას მეტი არც რაი არა მყავს. შინც მავას შეირთავს, ოჯახსაც ის უნდა დაჰპატრონდეს. შენ საით შეგიძლიან ოჯახის გაძლოა?

— ძორლუყოსი, გლეხნი ვართ... ოჯახი კარგი გაქვს... ღმერთს არ მოეტყუება, მაგრამ სახლის მოვლა და რიგის მიცემა მეც ეცი... ან რაი გახდა ოჯახი?... ქალს მე ეუყვარვარ და ცხოს საით მისცემ?... შენს ქალს შენის ხელით გამოსჭრი ყელსა?... ან ვინ იქნების ისეთი თავზედ ხელ-აღებული, რომ საცოლვე წამართვას?... ღთის მადლმა, იმას მზის შუქი მოწყენილი ექნება!

ამ სიტყვებზედ ბეჭია გაიმართ-წელში და თვალებმა ისე დაუწყეს ელვარება, რომ მკაცრი პასუხისთვის მომზადებულმა ძორლუყომ, რა წამს შეხედა, მაშინვე თავი შეიკავა, სიტყვა გადაუბრუნა და წყნარად უთხრა:

— იყუჩე, ბაღლი!.. ბატარაი დაცადე... ბავიცნათ ერთმანეთი.

ლე ხანში ჩვენს დ. მრავალში მეტად სახარელი და შემაწუხებელი საქმე მოხდა. აქ იციან დღეობა რვა სექტემბერს. დიდ-ძალი სტუმრები ეწვია მრავლის. მათ მოსახლისას ს. მ. მოსულოცო ბურთიდან ერთი პატივ-საღები სტუმარი ბ. ბ. — ვა და მას მოჰყოლოდა მსოფლად ერთი გურული აზნაური ვილაც სქიტიშვილი. სტუმრები შეზარხოშებულიყვნენ. დაეწყო სქიტიშვილს ჩვეულებისამებრ ბოთლების და სტაქნების მტერევა. მერმე მოხვლოდა აყალ-მაყალი, წახსუბებოდა ერთ სტუმართაგანს ბ. ბ. — ს. ბ. შინ გაჰპაროდა და ამ დროს მეზობლიდან გადმოვიჭნა ერთ მეზობლის სტუმარს მ. ამაღლებელს. არ ეცი, ეს უკანასკნელი მთვრალი იყო, თუ არა, — მისულოცო გურულთან და, როგორც სტევეს ზოგიერთებმა, ზუმრობით რაღასაც გამოლაპარაკებოდა. მივარდნილიყო სქიტიშვილი, ამაღლებელისთვის ხანჯალი ამოეძრა და მოეკლა მისივე ხანჯლით. საწყალს პირველად თურმე ძუძუსა და ილიას შუა ჩაჰკრა ხანჯალი. დაკოდილს ცოტა გაველო, დამჯდარიყო და ეთქვა: «ამ ოჯახს დაქველვამა მამკლაო». მივარდნილიყო მეორედ ეს გურული და კიდევ ხანჯალი კისერში ჩაეკრა და იქვე სული განეტევებია საცოდავ ამაღლებელს; ის გურული იქ მყოფთ ვერც კი დაეჭირათ, გადავარდნილიყო და გაქცეულიყო. ღვსაც არ იციან, სად იმყოფება. მეორე დღეს მოსულოცო აოლიტის არისტავი, შეეღვინა აქტი და წარედგინა, სადაცა ჯერ არს. ამ დღესვე წყალტუბოს დღეობაზედ კიდევ ა. ი. მოეკლათ. მსეთი მაგალითები ჩვენში ხშირია, მეტადრე დღეობაზედ.

აგრონომს მნანოვს ჰუბანის

— მაშ იმედი მქონდეს? — ხელების გაშვებით და სინარულით წამოიძახა მწყემსმა.

— მაჟ-კაცს იმედი ნიდავ უნდა ჰქონდეს, — უპასუხა მოხუცმა და გულში-კი სხვა გრძობამ გაურბინა.

იმან იფიქრა. რომ რაღაც უნდა დაუჯდეს, თავის ქალის სიყვარულს, ბეჭიას გულიდგან ამოჰკლეჯს.

— ახლა-კი წადი და «ცხორს» მიხედე... მეც მივივანდების... მშვილობით.

ამ სიტყვებით გამობრუნდა ძორლუყო და ჩქარა მახლობელს ბეგს ჩაეფარა.

ბეჭია-კი დაფიქრებული გაბრუნდა და ვერ გადაეწყვიტა: ქალის მამამ იმედი მისცა, თუ უარი უთხრა.

IX

მზეს კარგად მოეარა, როდესაც ძორლუყო სამშვიდობოს გამოვიდა და თავისი სახლი დაინახა. წუხანდელი შიში სრულიად გადაიწყებოდა და იმის ადგილი ბეჭიასთან ლაპარაკზედ ფიქრს დაეჭირა.

ბეჭია იყო ყმაწვილი, კარგი თვალ-ტანადი, მხარ-ბეჭიანი და მოსული; ბეჭიას ადვილად შეეძლო მთის ქა-

ოლქში, ბათალაშინსკის მაზრაში, აღმოუჩენია ფილოქსერა-ეროპ ვენახში, რომელიც ვლადიკავკისის ეკუთვნის. ეს ვენახი თურმე დღე-ნახევრისაა და სრულდებით გაცალკეებულია. ამ ამბის შეტყობის შემდეგ ფილოქსერის კომიტეტს გაუგზავნია ადგილობრივი აგრონომი ს. ხოჯავეი ამ ადგილის უკეთესად გასინჯვისათვის, ფილოქსერის გასაწყობად პლანის შედგენისათვის და იმის შესატყობად, თუ ამ ვენახიდან ვაზები სადა და სად იგზავნებოდა. როგორც «ბეჭახსა» სწერენ, ყოველივე ზომა მიღებულია, რომ ეს საშინელი მწერი გაწყვეტილი იქმნას.

იმედი გაზეთის სიტყვით, ფილოქსერის პარტიას გაუთავებია გასინჯვა ვენახებისა მუთაისის, შორაპნის და მსურგეთის მაზრაში და არსად ფილოქსერა არ აღმოუჩენია. ლეხუმის მაზრაში ეს პარტია აღარ ყოფილა, რადგან იქ მხოლოდ ერთი ვენახია თურმე მეროპიული ვაზებით გაშენებული და იქაც ეს ვაზები ცნობილის ვენახიდან არის გატანილი. თუმცა იმერეთში და სხვაგანაც საზოგადოდ ევროპულ ვაზებით გაშენებული ვენახები ცუდს მდგომარეობაშია, მაგრამ ეს იმით აიხსნება, რომ ნაზი მეროპიული ვაზები აქაურს ჰაერს კარგად ვერ იტანენ.

12 სექტემბერს ქალაქის საბჭომ (Дума) ფხვზე წამოღდომით მიიღო სამწუხარო ამბავი რუსეთის გამოჩენილი მწერლის ტურგენიევის გარდაცვალებისა და გადასწევითა მიენდოს პეტერბურგში მყოფ ხმოსანს თ. პ. ბებუთოვს განსვენებულის საფლავზედ დაადგას გვირგვინი ქალაქის მთილისისაგან.

ლის გულის დამორჩილება. რა უნდა ეთქვა მოხუცს, თუ იმის ქალიც მწყემსს თანა-უგრძნობდა, თუ ისაც ბეჭიას სიყვარულს გამოუტყდადებდა? იმას ბევრი მაგალითი ჰქონდა თვალწინ, მამის უარი როგორ ფუტად ჩაივლის ხოლმე და დედ-მამის ყინიანობა ქალს რამდენს უბედურებას შეამთხვეს.

მაშ, რა ექნა გულ-ნატყვნ მამას, როგორ მოქცეულიყო, რომ იმის აზრით უღირსი კაცი სიძედ არ გახდომოდა?

ბეჭის, ძალიან ბეჭის ფიქრობდა ქორლუყო, მაგრამ ყოველთვის ერთსა და იმავე გადაწყვეტილებას მიადგებოდა და ეს გადაწყვეტილება მწუხარედ უღრღნიდა გულს, უცნაურად უღრეჯდა სახეს.

ძორლუყო მოხუცი იყო, თავის-ქეფა, რაოდენადმე ყინიანი და შინ ბრძანებლობას დაჩეულო. მაშასადამე იმისი სურვილი ქალის შესახებ უეჭველად უნდა აღსრულებულიყო; აუსრულებლობა სასიერცხელიოდ, შეუ-რაცყოფად მიიჩნდა.

ის იყო სახლის ზღრუბლზედ გადასდგა ფეხი, როდესაც გადაწყვეტი-

იმევე სხდომამდე საბჭოს მიუღია შემდეგი აზრი გამგეობისა: რადგან შუა ქალაქში სასაფლაოები ჰყავს ახდენენ, ამიტომ ფრანგების სასაფლაო სოლოლაკზედ გაუქმდეს; ვიდრე ყველა სასაფლაოებს ნათელულისკენ გადაიტანენ, ფრანგების მიცვალებულები მარხონ ტუკისა, ან პელაბრის მართლ-მადიდებელთა სასაფლაოს ახლო; ამისათვის საჭირო აღგილი ქალაქმა დაუთმო; გაუქმებულ ფრანგების სასაფლაოზედ შენობის გაკეთების ნება არ იქმნას მიცემული და მხოლოდ ხეები გაშენდეს და ეთხოვოს მთავარ-მმართველს, რომ რკინის გზის გამგეობას დააშურებინოს თავის მოვალეობის შესრულება ქალაქის წინაშე და როგორც არსენალთან, ისე ნათელულთან ნახევარ-სტანციები გააკეთებინოს, რადგან მხოლოდ მაშინ იქმნება შესაძლებელი ყველა სასაფლაოების ნათელულისკენ გადატანა. (აპკაზი).

შეშინ, 14 სექტემბერს, თ. მუხრანსკის უზარ-მაზარმა შენობამ, ბუღვარზედ, ერთი მსხვერპლი შეიწირა. ამ სახლს „ეს ერთი თვე მეტია, რაც შტუკატურკას უკეთებენ და მუშებს მესამე და მეოთხე სართულების სიმაღლეზედ ხელოდ გაკეთებულ ხარხებზედ მუშაობა სჭირდებათ. მართალია ხარხი კარგად გამაგრებული ვერ იყო და მუშამ რკინის კეტით გამაგრება დააპირა, მაგრამ სიმძიმემ წასძლია, მესამე სართულიდან ეს საბრალო თავქვე წამოვიდა და ტრუტუარის ქვებზედ თვით დაეცა. დაცემა და გათავება ერთი იყო, არც კი გაუფრთხალია. ბუღვარზედ, რასაკვირველია, დიდ-ძალი ხალხი შეიყარა და პოლიციასა და მუშებს შუა შეტაკება მოხდა, რადგან მუშები თავიანთ მკვდარს პოლიციას არ ან-

წარმოსთქვა: „ჯერ დაყვავებით და თუ არ იქნა, მერე ძალით“.

ამ სიტყვების შემდეგ შეეჭმუნა წარბები და პირზედ შეურყეველი გადაწყვეტილების ნიშანი დაედო. ტიჩებ-მოკუმილს, ლოყები ჩაუცივდა, პირის კანი ძალზედ გაეჭიმა და ლაწეები ამოსჯდომოდა. ამ კაცის შეხედულება, უწინ სასიამოვნო, ეხლა რაღაცა შეუბრალებელს, უწყალო სახეს წარმოადგენდა, რომელსაც საყვარელი ქალის ალერსიკ-კი ველარ შესცვლიდა.

ამ გვარად შევიდა სახლში, ამ გვარად უბირებდა თავის ქალს შეყრას, მაგრამ წარმოიდგინეთ იმისი გოცება, როდესაც შინ არაფერ დახვდა.

პირველი გაკვირვების შემდეგ, იმან მკარცად და მოუთმენლად დაუძახა სიცისა, რომელიც „სენაში“ ეგულეობდა, მაგრამ პასუხი ვერ მიიღო. მაიმორა ქალის სახელი, — ისევე სიჩუმე ჩამოყარდა. ამ წუთში მკაცრი გამომეტყველი სახე ერთბაშად აღშფოთებულს სახედ შეიცვალა; მოხევეს გული აუტოკდა და კიდევ სიცისა დაუძახა. მალე ხმა შესცვლოდა და მოისმოდა მზრუნველი მშობლის

ბებდენ. საცოდავი მუშა სომეხთაგანი ყოფილა.

მს უბედურება უფრო შემთხვევის ბრალია, მაგრამ ვინც ამ გვარი საშინო მუშაობის ზედამხედველად არის დანიშნული, რატომ არ აფთხილებს მუშებს, ან საქმეს ისე რაღა ჰხდის, რომ შტუკატურის ვამკეთებლებს ხარხების გამაგრება სჭირდებათ.

ამას გარდა, ამ სახლების გვერდით ყოველ წუთს მრავალი ხალხიდადის და იმაზედ ყურადღებას არ აქცევენ, რომ ზემოდამ წვიმასავით ჩამოდის კენჭი. ქვიშა და ავტურის ნამტვრევები. ამ უბედურების მეორე დღეს კინალამ კიდევ ცოდეა დატრიალდა და კინალამ ავტურის ნატეხმა ერთს გამეღელ დედაცაც თავი არ გაუტენა.

„იურიდიკოსი მობზრენის“ სწერენ, რომ ატორგიდამ გამოქცეული საკრატ მოსელიანი დაუტყურობათ ს. მორდში და ეხლა ახალსენაქში არის დამწყვედული. მალე მუთაისის ციხეში გაგზავნიანო სასტიკის ყარაულით.

„დროებას“ კომპოსონდენსია.

ს. მისტაური (თელავის მაზრა). 18 მარამოზისთვისაჲ მე მომისდა შემოსევათ უოფნა ს. ქისტაურში, სადაც დუქანთან შეყრილიყო ხალხი და რადსედაც განხარბული ღაშაგაგობდა. მე გვითხე მისეში ამ ყრილობისა და იმით მაამბეს შემდეგი:

„მისეში ჩვენის ყრილობისა ის გასლავთ, შენი ჭირიმი, რომა დაგვლუშა მთელი სოფელი ი თელაველმა გაჭარბა ჭიანჭა ბეგიაჯანოვმა. საქმე ამ ნაირად გასლდათ: ადგილების გამიჯვნის წინად მოვიდა ბეგიაჯანოვი და დაგვემგობრა ნათელ-მირანულად, ყველას ნათელი-მა-

ალერსი, მაგრამ პასუხი მაინც ვერ მიიღო.

— სად წავიდოდა ის ქალა-შავა?! მაოცებით წამოიძახა და დაუწყო ოთახს თვალიერება.

— მოსულა-კი, აქა ყოფილა... მაშ რა იქნებოდა? — ამბობდა მოხუცი და უცნაურად უცემდა გული.

— ბეჯითად მხალის დასაკრეფად ყანაში გავიდოდა, — უფრო გულის დასამშვიდებლად, სანამ დარწმუნებით, იძახდა მოხვევ. მაგრამ მოუსვენარი გული თითქოს ილიგოდა რაღაცა უბედურებას უქაღდა.

მორლუყომ მიაყუდა თოფი, ჩამოჯდა „მარტო-შკამზედ“ და ჩაჰკიდა თავი. წყნარ-წყნარად წარმოუდგა წუხანდელი სურათები, კუდიანი ვარსკვლავი, ბუ გული, უფრო აუფანტქალდა და მოუსვენრად ქალს ძებნა დაუწყო. მაიარა საათმა, ორმა, სამმა, მოვიდა გლეხების სადილობაც, მოვიდა, მაგრამ მორლუყომ სიცია ვერსად ნახა.

ჩამდენი ხანიც გადიოდა, იმდენი მეტად მღელვარებდა მოხუცი და არ იცოდა რისთვის მიეწერა სიცისა საქციელი. თავის დღეში არ მომხდარიყო, რომ ქალს ოჯახობისთვის თავი

მასა გვეძახოდა. მერე გვითხრა: რადგანც ბეგითი სოფლარეუდი გაჭარბა ერთმანეთშია, მე მაინც, რომ სოფელსა სხემწიფო ფელის გადასახდაში შეგვიერთო. თელაველი გაჭარბა ქისტაურელ გლეხებს რად შეგვეწყვიტო? — გუთხარით ჩვენსა. — „აბა, ნათელი-მამაჯან! ჩემთვის ერთი ხუთი მანეთი აზაფ-რად არა ღირსა და გლეხ-გაჭებს კი შეგეტყუებათო, — გვითხრა ბეგიაჯანოვმა. ჩვენ მადლობა გუთხარით და მოგვცა სოფელს ხუთი მანეთი. მერე რამდენიმე თვის შემდეგ მოვიდა გაჭარბა ბეგიაჯანოვი და გვითხრა: „ნათელი მამ! აი ნაზარტასალი გენასი, რომ არის ის მამეცით, შეკამუშავებინებო და მოსაკვადი აქვე დაგლითო და მერე, თუ დაგჭირდებათ, ისევე მიიაროთო, მხოლოდ ერთ წელიწადს მინდა გავაკეთებინო, მეცოდება, რომ კარგად არ არის შემუშავებული“. ჩვენც, აბა რასაკვირველია, მმსავით გვეუფარდა, და მივეცით იმ სიტუვითა, რომ როცა გვეთქვა, უნდა ჩვენი გენასისთვის თავი დაგვებინა. გავიდა ერთი წელიწადი; მერე წელიწადს მიწებიც მოგასვენებინეთ, რადგანც ხარჯს იხდიდა. ამ დროს მოვიდა მამიჯანოვი კომისიას და როცა გამიჯნაზედ მივარდა საქმე, მაშინ კი ბეგიაჯანოვმა უჩვენა „გომისასა“ ეს მიწები და გამოუცხადა ეს ჩემი საყუთრება არისო და კიდევ სხვა სახსნავი მიწებიც ბევრი მიუძღა... ამაზედ სოფელი ადგა და დაიწყოთ ყვირილი კომისიასთან, რომ მიწები ჩვენია, მაგრამ მაინც სადაო მიწები ჩასვენს. მერე აღარ მოგვეტყუებო ბეგიაჯანოვი.

სოფელმა ჯიარბიეთ გეჭილები და გაკისტურეთ ქაღაქს ბეგიაჯანოვის სახსნა-სუხდა. რამდენი ხარჯი დაგვმართა სოფელს, ვინ მოსთვლის: სამ-სამი გეჭილი სულ ჩვენს ხარჯზედ დადიოდა, და როდესაც საქმის გაჩენა გასლდათ, მოსუ-

დაენებებინა და მამა უსადილო დაეცდო.

— მაშ რა იქნა? — იძახდა მორლუყო და ერთბაშად თავში რაღაცა აზრმა გაუელეა და წარმოიძახა.

— ღაუნდო დიაცო! მამის მოსვენებას ცხოთა კაცთან ალერსი ირჩივე?! — მაშ თუ აგრეა, „ღთის“ მადლობა ორნიც მოკედებით!

მალე მოხუცი დარწმუნდა, რომ ბეჯიას იმის ქალი სადმე ქოში ჰყვანდა დამალული და მოხუცს ატყუებდა, როდესაც ეუბნებოდა „ხილსა ჰკრეფდენ და მერე შინ წამოვიდაო“.

ამ მოაზრებასთან ერთად გაბრაზდა, ცეცხლით აერთო თვალები და გულმოსულმა საჩქაროდ თოფს წამოაგლო ხელი.

ის იყო გარეთ გავიდა და ბეჯიასთან წასვლას აპირებდა, რათა მწარედ დაებნებებინა მისი მზე, როდესაც გაღაენის კარს ვიდაც შეიარაღებული კაცი მოვიდა და მოხდლის ქუდით პირიდგან წურწურით ჩამონადენი ოფლი მოიწმინდა. მტყობოდა, რომ მას ჩქარა ევლო და ძალზედ დაღალულოყო.

— მადლი უფალს, რომ შინ და-

დიყო ჩვენს გეჭილებთან ბეგიაჯანოვმა და ეთქვა: „შევცდი, რად — მოვიმდგნეთ ნათელი-მამ! რად მოგვეცით იმდენი ხარჯიო, — ახლა ის მიწებიც თქვენს გრეხათო, მხოლოდ გთხოვთ, რომ რაც ხარჯი გასწიეთ, იმ ხარჯს ისე ვიარდა-ვიარ ნუ გადახადებინებთ, გაჭარი კაცი ვარ, მრცხენიაო; თუ არ მამატივებთ თქვენს წარადს, ისევე ისა სჯობს, რომ ამ ნაირად გადახადებინათო: თქვენს სთქვით, რომ ორმოცე წელიწადია, რაც ბეგიაჯანოვს იმ ადგილების ხარჯი არ გადაუხდიათო, გთხოვთ გადახადებინათ, და მიწებიც ჩაკვანათო თქო; „სუდი“ ორმოცე თუმანმდინ მაინც გადახადებინებს თქვენს სასარგებლოდ და სოფელსაც მეტი არ გექნებათ დახარჯული. ამ გვარად არც მე შევრცხვები, არც თქვენ იხარადებთ და ჩვენ კიდევ მეტებურად მეტობები ეიქნებითო. ამ ბეგიაჯანოვის თქმაზედ დათანხმდენ ჩვენი ამოჩეული გლეხები. იფიქრეს: რადგანც სოფელს თავის მიწებიც რჩება და წარადიც შეეყსება, მოდი ბეგიაჯანოვს ნუღარ შეგარცხვითო. შესცდენ და უჩვენეს „სუდი“ ი მიწებთან ორმოცე წლის ხარჯიც მართებს ბეგიაჯანოვსა და გთხოვთ ის ორმოცე წლის ღაღაც გადაგვიწვიტოთო. ახლა ი ჩვენი ცოდვით სავსე ბეგიაჯანოვის „ახლავატმაც“ მათელა ღაშაგა და „სუდს“ კია ბეგიაჯანოვის სასარგებლოდ: გადაგვიწვიტო თუ ორმოცე წელიწადი სასარგებლოდ ბეგიაჯანოვი და სოფლისთვის არა მოეცია რაო, მისი ყოფილა და ის არიო... საიდან, შენი ჭირიმი, თვითან იმ წელიწადსაც გამოგვიგზავნა ხუთი მანეთი, როცა საქმის გაჩენა იყო, აი ამ კაცის ხელით (აქ მიჩვენა ერთი მადლი გლეხი, რომელმაც სთქვა რომ — მე ვართმევდი ყოველ წელიწადს ხუთ-ხუთს მანეთს ბეგიაჯანოვსა). მაგრამ შეცდენით დაგვწავა და დაგვანელა მაგ ამოსაწყვეტმა!.. ამ

მიხედო, მორლუყო, დაიძახა უცნობმა და ლაპარაკზედ ოსობა დაეტყო.

— რაი ანბავი? — საჩქაროდ იკითხა მორლუყომ, რადგანაც მოსულის სახე მზრუნველობას და აღშფოთებას ამტკიცებდა.

— რაილა რა, შენი ქალი გაიტაცეს! — ერთბაშად მიახლა მოსულმა.

ამ სიტყვებს მოხუცზედ ისეთი გავლენა ჰქონდა, რომ თავ-ბრუ დახვეულია სიტყვა ველარ მოახერხა და რაოდენიმე ხანს გაბრუებული იდგა.

— მაშ გაიტაცეს? — წყნარად წარმოსთქვა მან.

— მა. უცნობმა მოკლედ უპასუხა და ცოტა სირუმის შემდეგ დაუმატა: რას დალოდნი, საქმეს შეველა უნდა.

— მართალი ხარ, თემურყო, მართალი!.. საქმეს შეველა უნდა და მეც გეფიცები, რომ ჩემს თავს დაეადებ და მაგ სირცხვილს არავის შევარჩენ!.. მაგრამ მიამბე, მიამბე ჩქარა, ვინა ჩემი ყელის გამომჭრელი, ჩემი ნამულის ამხდელი?

ა. მოხუცბარიძე.

(შემდეგი იქნება)

Дово. цензур. Тифлисъ, 15 Сентября 1883 г. კმ. ხელის სტამბა. (Типография Е. Хеладзе.) გამოცემული ზ. მართველი შვილი. რედაქტორი ი. მაჩაბელი.